

ГАЙД З ФІНАНСОВОЇ ГРАМОТНОСТІ

Підготував викладач спецдисциплін
Дмитро КИРИЛЮК

2025

ФІНАНСОВО ГРАМОТНОЮ ЛЮДИНА Є, КОЛИ:

- ✓ знає, скільки витрачає на місяць, здійснює емоційні покупки лише в межах бюджету
- ✓ в змозі планувати коштовні покупки, як-от: автомобіль, квартира, освіта тощо
- ✓ ставить фінансові цілі і досягає їх
- ✓ витрачає менше, ніж заробляє, та інвестує заощаджене
- ✓ не бере кредити

З ЧОГО ПОЧАТИ СВІЙ ШЛЯХ ДО ФІНАНСОВОЇ ГРАМОТНОСТІ?

Записувати всі витрати і грошові надходження. Для цього можна використовувати як гугл-таблиці, так і створені для цього мобільні застосунки: HomeMoney, Spendee, Toshl та інші.

«Набивати» грошима фінансову подушку. Для початку вона може складатися з суми, якої вам буде достатньо на життя впродовж 3 місяців. В ідеалі ж її має вистачати на рік і більше. Ваша фінансова подушка може складатися не тільки з готівки у валюті. Гроші на чорний день можна зберігати у депозитах, які дозволяють забрати їх в будь-який момент.

З ЧОГО ПОЧАТИ СВІЙ ШЛЯХ ДО ФІНАНСОВОЇ ГРАМОТНОСТІ?

Планувати бюджет на кілька місяців вперед. Наприклад, за пів року на вас чекає весілля друзів. Порахуйте одразу, скільки грошей вам знадобиться на вбрання та подарунок молодят. Тепер розбийте цю суму на 6 місяців і щомісяця відкладайте у конверт. Так само і з іншими великими витратами: покупка сезонного одягу, відпустки, дні народження тощо.

Знайти додатковий заробіток. Кризи і скорочення відбуваються весь час, тому не варто сподіватися на те, що вашої сфери це не торкнеться. Подумайте, на чому ще ви можете заробляти у вільний час — так ви диверсифікуєте свої доходи і, отже, накопичення.

ЩО ДОПОМОЖЕ ЕКОНОМИТИ ЕФЕКТИВНІШЕ?

Регулярно відвідуйте лікарів з профілактичними візитами: терапевта, стоматолога, офтальмолога, дерматолога, гінеколога/уролога, кардіолога, ендокринолога та гастроентеролога.

Користуйтеся пільгами, які належать вам за законом.

Звертайте увагу на акції, закупуйте на кілька місяців вперед в магазинах з оптовими цінами.

Плануйте відпустку заздалегідь. Тоді у вас буде можливість оплатити житло та квитки заздалегідь, що дозволить значно зекономити. Також розглядайте варіант відправлятися у подорожі не в сезон.

Встановіть ліміт на витрати на місяць. Всю суму можна розділити на 4 тижні та стежити, аби ви не виходили за неї.

Купуйте довговічні речі.

ЯК УНИКАТИ ЕМОЦІЙНИХ ПОКУПОК?

Почекайте кілька днів, перш ніж зробити покупку.

Гарно поїжте перед походом до магазину, а потім складіть список, щоб не купити зайвого.

Перед покупкою обдумайте інші опції: взяти річ на прокат, купити вживану або пошукати дешевший варіант.

Зверніть увагу, що саме спонукає вас до емоційних покупок (стрес, нудьга, реклама) і спробуйте уникати цих ситуацій.

Якщо ви відчуваєте радість, стрес або сум, відкладіть покупки до моменту, коли емоції стабілізуються.

Замініть імпульсивні покупки іншими позитивними діями, як-от: прогулянка, медитація або розмова з другом.

Перед тим, як купувати, вирішіть, скільки грошей ви готові витратити, і не перевищуйте цю суму.

ЧОГО РОБИТИ ТОЧНО НЕ ТРЕБА:

- ❌ Зберігати всі кошти у валюті. Звертайте увагу і на інші можливості: депозити, облігації, нерухомість, акції, цінні метали, криптовалюта.
- ❌ Брати кредити. Так, хтось скаже: «А от в Європі усе в кредит, і живуть же якось». Але треба пам'ятати, що європейці беруть так звані «дешеві кредити» під 2-5% річних. Якщо ви бажаєте взяти іпотеку, позику або скористатися кредитним лімітом на банківській картці в Україні, врахуйте, що всі ці опції підпадають під поняття «дорогий кредит» з 30-3000+% річних. А наявність таких кредитів є ознакою фінансової безграмотності.

ЯК МАЄ В ІДЕАЛІ ВИГЛЯДАТИ ВАШ БЮДЖЕТ

Ви не повинні економити просто на всьому, але й не маєте відкладати надто мало. В книзі сенаторки Елізабет Воррен «All Your Worth: The Ultimate Lifetime Money Plan» йдеться про схему 50/30/20, яка вже встигла стати класичною:

50% на необхідні витрати — їжа, житло, транспорт, рахунки

30% на свої бажання — розваги, подорожі, покупки для себе

20% на заощадження та інвестиції

Заощадження варто одразу зробити стабільними: щомісяця автоматично відкладати частину доходу на окремий рахунок або депозит.

Так ви сформуєте фінансову подушку на випадок непередбачуваних обставин. Окремо заощаджуйте на покупки, які можете зробити в найближчі 1-3 роки: ремонт, новий автомобіль і тд.

Крім того, важливо збирати гроші і на свою пенсію. Починати накопичувати на пенсію можна вже з перших робочих років, але, на думку багатьох фінансових радників, найпродуктивнішим віком для цього є 30-60 років, коли ви вже маєте власне житло.

Щоб забезпечити собі гідну старість, можна інвестувати в недержавні пенсійні фонди.

До найбільших відносяться Емерит-Україна, Приват Фонд, ОТП Пенсія, Фармацевтичний та Династія

Але найкраще ви почуватиметесь на пенсії, якщо досягнете максимальної фінансової незалежності. А тут лише накопиченнями не обійтися: потрібно інвестувати.

КЛАСИЧНИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПОРТФЕЛЬ СКЛАДАЄТЬСЯ З:

Акцій — частки у власності компанії. Купуючи акцію, ви стаєте співвласником бізнесу і маєте право на частину прибутку (дивіденди). Є можливість заробляти як на короткострокових угодах (спекуляції), так і на довгострокових інвестиціях.

Державних цінних паперів — боргові інструменти, які випускає уряд країни для залучення коштів. В Україні це, наприклад, ОВДП. За облігаціями стоїть держава. Це майже безризикові інвестиції, особливо в стабільних країнах.

Це традиційний інвестиційний портфель, який складається з високонадійних, але відносно низько прибуткових інструментів.

За умови, що ви також вкладаетесь у валюту та золото, він може приносити вам близько 7% річних.

До нього можна додати і високоризикові більш прибуткові інвестиційні інструменти:

цінні папери невеликих, новостворених компаній, перспективні стартапи, криптовалюта, нерухомість та антикваріат.

РОЗПОДІЛ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ІНСТРУМЕНТІВ У ВАШОМУ ПОРТФЕЛІ МАЄ ВИГЛЯДАТИ ТАК:

25% — низькоризикові (державні облігації, депозити),

50% — середньоризикові (корпоративні облігації, нерухомість, акції великих стабільних компаній або фонди),

25% — високоризикові (акції зростаючих компаній, криптовалюта, венчурні інвестиції).

Не варто забувати і про інвестиції у себе — у навчання, підвищення кваліфікації та власну фінансову грамотність.

РЕСУРСИ, ЯКІ ДОПОМОЖУТЬ РОЗІБРАТИСЯ У ФІНАНСАХ:

Ютуб-канал «Сімейний бюджет» — містить інформацію про інвестиції, планування бюджету, накопичення коштів, податкові зміни в Україні тощо.

Подкаст «Особисті фінанси з Іваном Компаном» — Іван Компан є викладачем Единбурзької бізнес-школи. Щотижня він розповідає про те, що відбувається у світі фінансових інвестицій, та куди краще інвестувати свої заощадження.

РЕСУРСИ, ЯКІ ДОПОМОЖУТЬ РОЗІБРАТИСЯ У ФІНАНСАХ:

Курс «Особистий та сімейний бюджет»

від Prometheus — безплатний курс про те, як зробити аудит своїх фінансів, випрацювати корисні фінансові звички, правильно вибрати недержавний пенсійний фонд, сформувати фінансову подушку та інвестувати. Спікери курсу — провідні фахівці компанії iPlan, яка надає послуги фінансового планування.

Відеокурс «Finance&Audit» school від

STUD-POINT — тижневий інтенсив, який стабільно проходить щороку з 2014. Ви дізнаєтесь про фінансове планування, звітність, аудит тощо.

ЗАСТОСУНКИ ДЛЯ КОНТРОЛЮ ВИТРАТ ТА ПЛАНУВАННЯ БЮДЖЕТУ:

Saldo: фінанси, борги, витрати — для ведення обліку фінансів, як особистих та сімейних, так і бізнесових. Дозволяє отримувати транзакції з сервісів онлайн-банкінгу, додавати витрати й доходи вручну, та керувати спільним бюджетом.

Fast Budget — Expense Manager — для управління фінансами, дозволяє будувати графіки, таблиці та вести фінансовий календар, синхронізуючи дані між пристроями. Підтримує автоматичне завантаження операцій із банківських рахунків, створення власних категорій та нагадування про транзакції.

groshee — бюджет у кишені — для планування та обліку витрат, дозволяє створювати різні бюджети (сімейні, персональні, інвестиційні) та структурувати їх за категоріями. Підтримує спільне управління бюджетом і допомагає контролювати відповідність планових витрат до доходів, надаючи сповіщення про перевищення витрат.

«ВИТРАЧАТИ ГРОШІ РОЗУМНО
НАСТІЛЬКИ Ж СКЛАДНО, ЯК І
ЗАРОБЛЯТИ ЇХ». БІЛЛ ГЕЙТС

